

FİRAVUN VE ŞEYTANLARI

Her insan bilmelidir ki; sınav hayatımızın sonuna kadar devam etmektedir. İmtihanın en güzel örneklerinden biri olan Firavun'un hayatını incelemeye çalıştık. Ayetlerden de anlaşıldığı üzere Firavun, övülen bir lider iken birden bire sahip olduğunu sandığı gücü ve zenginliği onu esir almıştır.

Allah Teala insanlara yol gösterici olarak Kur'an-ı Kerim' i göndermiştir. Bu yol göstericilik, sadece ibadet hayatının kurallarıyla sınırlandırılmamıştır. Ekonomi, siyaset, ahlak, eğitim gibi birçok konu, yaşanmış sayısız örnekle muhataba sunulmuştur. Bizde yazımızda bu başlıklardan birisi olan "siyaset" ile ilişkili olduğunu düşündüğümüz bir konu işlemeye çalışacağız. Konu iyi anlaşıldığı takdirde sadece siyasetçiler değil, toplumun her kesiminden bireyler de faydalı kazanımlar elde edecektir.

I. Bölüm

Bilindiği üzere Kur'an'da birçok farklı sure ve ayette Mısır'ın yöneticisi Firavun ve hanedanından bahsedilmektedir. Onların yaptığı birçok hata Kur'an'da bizlere ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır.¹ Dilerseniz öncelikle Firavun'un içinde bulunduğu durumu anlamak için konunun evveliyatıyla alakalı diğer ayetleri anlatarak başlayalım.

Firavun'un ataları uzun zamandır Mısır şehrinin yönetici ailesi olmuştur. Firavun'un da köklerini oluşturan bu sülalenin şehri; adalet, liyakat ve inanç temelinde yönettiğini Kur'an, Yusuf Suresi(12) ile bize anlatmaktadır. Konuyu "adalet, liyakat ve inanç" olarak üç başlık halinde işleyelim. Birinci başlık olarak *Yöneticilerin adaleti* ile ilgili ayetleri verelim.

"Bulunduğu evin kadını, ısrarla ondan yararlanmak istedi. Bütün kapıları kapadı. "Haydi, gel" dedi. Yusuf: "Allah'a sığınırım. O benim Rabbidir. Bana iyi bir makam verdi. Çünkü yanlış yapanlar umduklarına kavuşamazlar" dedi." (Yusuf 12/23)

"Yusuf dedi ki "İsrarla benden yararlanmak isteyen odur." Kadının ailesinden bir bilirkişi şöyle dedi (şahitlik etti): "Eğer gömleği önden yırtılmışsa kadın haklı, o (Yusuf) yalancının tekidir." (Yusuf 12/26)

"Kocasını gömleğin arkadan yırtıldığını görünce dedi ki "Bu, sizin oyunlarınızdadır. Siz kadınların oyunu gerçekten büyük olur." (Yusuf 12/28)

Kral dedi ki "Onu bana getirin!" Elçi geldiğinde Yusuf şunları söyledi: "Efendine dön de sor bakalım, ellerini kesen kadınların derdi neymiş? Benim efendim (olan Allah) onların oyunlarını bilir." Kral kadınlara dedi ki "Yusuf'u istediğinizde nasıl bir karşılık gördünüz?" Kadınlar: "Allah için o böyle şeylerden uzaktır" dediler. Onun aleyhine bir kötülük bilmiyoruz. "Vezirin karısı da şöyle dedi: "Şimdi bütün gerçek ortaya çıktı. Ondan murat almak isteyen bendim. O gerçekten dürüst bir kişidir." (Yusuf 12/50-51)

Yusuf Suresi 12/23.ayetten anlaşılacağı üzere ülkenin vezirinin² karısı gayr-ı ahlaki bir olaya karışmaktadır. Hanedan bu olayın üzerini kapatmak yerine Hz Yusuf'un lehine hanedandan bir kişi şahitlik

¹ "Sana Musa ile Firavun'un olaylarını, gerçeğine uygun olarak arka arkaya anlatacağız ki, inanan bir topluluk için faydalı olsun."(Kasas 28/3)

² Yusuf 12/30 , Yusuf 12/51

yapmaktadır. Yine yöneticiler bu olayla yakından ilgilenip iki tarafı da dinleyerek, tetkikler neticesinde doğruya hükmetmektedirler. Anlaşılacağı üzere Firavunun atalarından olan hanedan üyeleri halkına adaletle muamele etmektedir.

İkinci başlık olarak *liyakate dayalı yönetim* anlayışı hususunda ilgili ayetlere bakalım.

“Kral dedi ki “Getirin onu bana; özel adamım yapayım.” Yusuf’la görüşünce de dedi ki “Bugün sen bizim katımızda sağlam yeri olan güvenilir bir kişisin.” (Yusuf 12/54)

“Yusuf dedi ki “Beni ülkedeki hazinelerin başına getir. Ben onları korurum ve bu işi bilirim.” (Yusuf 12/55)

Ayetlerde anlatıldığına göre Hz. Yusuf sözünün eri, akıllı, güvenilir ve Allah korkusu olan inançlı bir kişiliktir. Nitekim çocukluğu ve gençliği sarayda geçen Hz. Yusuf bu vasıflarıyla³ tanınan bir kimsedir.

Hz Yusuf döneminde ki yöneticilerin bu tutumları, işleri ehline veriyor olması hem adil yönetime hem de liyakate örnek olarak verilebilir.

Üçüncü ve son başlık olarak yöneticilerin inançlı olması hususuna da yine Yusuf Suresinde(12) geçen ayetlerden görelim.

“Yusuf , bu işin peşini bırak! Kadın, sen de günahının başıslanmasını iste. Çünkü sen suçlulardan biri oldun.” (Yusuf 12/29)

Kral kadınlara dedi ki “Yusuf’u istediğinizde nasıl bir karşılık gördünüz?” Kadınlar: “Allah için o böyle şeylerden uzaktır” dediler. Onun aleyhine bir kötülük bilmiyoruz. “Vezirin karısı da şöyle dedi: “Şimdi bütün gerçek ortaya çıktı. Ondan murat almak isteyen bendim. O gerçekten dürüst bir kişidir.” (Yusuf 12/37)

Yusuf şöyle devam etti: “O (kadının kocası)bilsin ki yokluğunda ona hainlik etmedim. Allah, hainlerin oyununu hedefine ulaştırmaz.” (Yusuf 12/52)

3 Yusuf 12/21-22

Ben nefsimi aklamam. Çünkü nefis insana kötülüşü emreder durur; Rabbimin ikram ettiğı biri ise başka. Rabbimin bağışlaması çok, ikramı boldur.” (Yusuf 12/53)

Yusuf Suresi (12) 52-53. ayetlerde Yusuf Aleyhisselam inandığı İlah/Rab/Yaratıcı ile ilgili birçok özelliğı dillendirirken ayrıca ondan övgü ile söz etmektedir. Bu durum karşısında ise kralın cevabı şöyledir:

Kral dedi ki “Getirin onu bana; özel adamım yapayım.” Yusuf’la görüşünce de dedi ki “Bugün sen bizim katımızda sağlam yeri olan güvenilir bir kişisin.” (Yusuf 12/54)

Hatta Kral, Yusuf aleyhisselama öyle inanır ve güvenir ki ona hazinelerin sorumluluğunu verir. İlgili ayetler şöyledir:

Yusuf dedi ki “Beni ülkedeki hazinelerin başına getir. Ben onları korurum ve bu işi bilirim.” Böylece ona, o ülkede iyi bir makam verdik. Orada beğendiğı yere yerleşirdi. Biz ikramımızı, tercih ettiğimiz kişiye yaparız. Güzel davrananların ödülünü eksiltmeyiz. (Yusuf 12/55-56)

Ayetlerden de görüldüğü üzere kral ve halkı Rab ile ilgili bilgiye sahipler. İnançsız bir kişiliğe sahip olsalar idi Hz. Muhammed ve Hz. Musa’nın başına gelen alay ve inkâr sözlerine burada da yer verilir.

Firavun’dan önceki dönemlerde Mısır’ın siyasi ve dini yapısını anlatmaya çalıştık. Firavun ile aynı soydan olan bu yönetici ailenin “adalet, liyakat ve inanç”a verdiği önemi görmüş olduk.

II. Bölüm

Birinci bölümde Firavun ile alakalı olduğunu düşündüğümüz Hz. Yusuf döneminde ki Mısırlı yöneticilerin siyasi ve dini tutumlarını anlatmaya çalıştık. Bu anlatılanlar ve biraz sonra paylaşacağımız ayetlerle konu daha anlaşılır hale gelecektir. Verdiğimiz bu ön bilgilerden sonra yazımızın asıl konusu olan Firavun’un Şeytanlaşması meselesine giriş yapalım.

(Firavun etrafındakilere:) “Sizi ülkenizden çıkar-mak istiyor; ne emredersiniz?” (Araf 7/ 110)

“Firavun dedi ki “Ben izin vermeden ona inandınız ha? Besbelli ki bu gizli bir düzendir. Ülkede bu düzeni kurdunuz ki halkını buradan çıkarasınız. Ben size göstereceğim.” (Araf 7/123)

“Firavun’un ve kendi önderlerinin baskısından korkmaları sebebiyle Musa’ya halkının gençleri dışında kimse inanmadı. Firavun orada tam bir hâkimiyet kurmuştu ve aşırılıklar içindeydi.” (Yunus 10/83)

“(Elçi olarak gidince) Firavun (Musa’ya) dedi ki: “Yeni doğmuş bir çocukken seni biz yetiştirmedik mi? İçimizde yıllarca yaşadın.” (Şuara 26/18)

“Firavun, halkına şöyle seslendi: “Ey halkım! Mısır’ın yönetimi bende değil mi? Şu ırmaklar hâkimiyetim altında akıyor mu? Gerçekleri görmüyor musunuz? Ben şu alçaktan (alt seviyeliden, asaltsizden) iyi değil miyim? Daha iki kelimeyi bile bir araya getiremiyor.” (Zuhuruf 43/51-52)

1- Firavun, Musa aleyhisselamın asil ve soylu olmadığını söyler

2- Firavun’un makamını kaybetme korkusu vardır

3- Firavun’un Yaratıcıya karşı bir tepkisi yoktur

Yukarıda verdiğimiz ayetlere baktığımızda bu üç maddenin ağır bastığını görmekteyiz. Yaratıcı tarafından elçi olarak gönderilen birisinin asil ve soylu olmamasına karşı tepki bilindiğı üzere birçok elçinin başına gelmiştir. İnkârcılar, elçilerin asil ve soylu olmalarının yanında elçi olacak kişiden “melekler ile desteklenmesi,⁴ mucize göstermesi⁵” gibi özellikler beklemektedir. Tabi bir elçi bu özelliklere sahip olsa dahi inkârcılar hep yeni bahaneler bulmuştur.⁶ Aslında bu taleplerin sahiplerine bakıldığında amacın ne olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Genelde bu taleplerin sahipleri şehrin/toplumun siyasi yapısına hâkim olanlardır. Hal böyle olunca amaç, elçiyi zora sokmak, onu küçük görmek ve halkın gözünde küçük dü-

4 Ayrıntılı bilgi için bkznz. İsrâ 17/92, İsrâ 17/95

5 Firavun dedi ki “Bir mucize(ayet) getirdiyse göster; tabii doğru sözlü biri isen.” (Araf 7/106)

6 Derlerdi ki “Bizi büyülemek için hangi mucizeyi (ayeti) getirirsen getir, sana inanacak değiliz.” (Araf 7/132)

şürmektir. Bunun bir diğer örneği de Mekkelilerin Muhammed aleyhisselama yaptıklarıdır.

“Bu Kur’an iki şehrin (Mekke ile Medine’nin) ile-ri gelenlerinden birine indirilseydi ya!” dediler. (Zuhruf 43/31)

İnançsızların bu girişimleri başarılı olduğu takdirde –böyle bir şey mümkün değil⁷– siyasi otorite koruma altına alınmış olacaktır. İlgili ayetlerde görüldüğü üzere, Firavun’un da ilk gayesinin bu olduğu anlaşılmaktadır.

Allah Tealanın elçilerini mucize ile desteklemesinin bir amacı da insanların iftiralardan elçileri temizlemektir. Bu mucizeler öylesine etkilidir ki hiç kimse bu olaylara karşı kayıtsız kalmaz. Mucizeleri gören kişilerde iftira ve yalanlamalar yerini; ya inanca ya da şiddete bırakır.

Her şeye rağmen kendi düzenini devam ettirmeye çalışan siyasi otoritenin kendisini güvene alma duygusu ile yaptığı birçok hamle zamanla sınırları aşabilir. Yangının çıkış noktası siyaset alanı iken, inkârın boyut değiştirmesi sonucu teolojik alana sıçraması pek muhtemeldir. Sınırların aşılması ile olay çok farklı yerlere giderek inkârın neticesinde azabı hem bu dünyada hem de ahirette görmek kaçınılmaz olur⁸. Kur’an-ı Kerim’de Firavun örneği işte bu konunun en somut halidir.

III. Bölüm

“Aslında onları (Firavun ve halkını), kendilerindeki bir ilimden dolayı herkese tercih de etmiştik., ilimlerini gösteren öyle şeyler vermiştik ki her biri açıkça zorlu bir emek ürünüydü.” (Duhan 44/32-33)

Duhan Suresi 44/32. ayeti altılı-üstlü ayetlerle birlikte okuduğumuzda ayette **“ilimlerinden dolayı diğer insanlara karşı tercih edilenler”** ile kasıt Firavun ve halkı olduğu anlaşılmaktadır. Bu ayet hemen bir soru sormayı mecbur kılıyor. *Firavun ve*

halkı bu kadar değerli kılınmışken neler oluyor da rüzgâr tersine esiyor? Yine bu sorunun cevabına yukarıda ki ayetin devamında ve diğer ayetlerde şöyle yer verilmektedir:

“Karun, Firavun ve Haman... Musa onlara açık belgelerle gelmişti. Onlar hemen kendilerini o yerin büyüğü gördüler. Bunu ilk yapan onlar değildi.” (Ankebut 29/39)

“Firavun’un ve kendi önderlerinin baskısından korkmaları sebebiyle Musa’ya halkının gençleri dışında kimse inanmadı. Firavun orada tam bir hâkimiyet kurmuştu ve aşırılıklar içindeydi.” (Yunus 10/83)

“Firavun o ülkede baskıcı bir yönetim kurmuş ve halkını farklı kişilerin taraftarları şeklinde bölmüştü. Onlardan bir bölüğünü güçsüzleştirme-ye çalışıyor, oğullarını boğazlatıp kızlarını sağ bırakıyordu. Çünkü o bozguncu bir kişilikti.” (Kasas 28 /4)

“Haydi, Firavun’a git. Çünkü o iyice azgınlaştı.” (Ta-Ha 20/24)

“Firavun’a gidin; o haddini aştı.” (Ta-Ha 20/43)

Burada yer verdiğimiz ve benzeri birçok ayeti incelediğimizde firavunun yaptığı hataları görmekteyiz. Firavun’un yönetim anlayışı -sahip olduğu siyaset ilmi- Allah Teâlâ tarafından övülürken⁹ zaman içinde bu anlayışı terk ederek yerine bozgunculuğu¹⁰, azgınlığı¹¹, halkı ezme¹², inanç hürriyetine engel olmayı¹³ tercih etmesi; dini konularda ise yaratıcının ne dediğine bakmaksızın kendi çıkarını ve yorumlarını¹⁴ ön plana

7 Bakara 2/9, Alı İmran 3/54, Enfal 8/62, Yunus 10/21, Yusuf 12/52, Rad 13 /42, İbrahim 14/46, Nahl16 /26, Nahl16 /45, Neml 27/51, Fatır 35/10, Mü’min 40 /37, Tur 52/42, Fil 105/2

8 Ayrıntılı bilgi için bkz. Bakara 2/50, Araf 7/137, Naziat 79/25

9 *Aslında onları (Firavun ve halkını), kendilerindeki bir ilimden dolayı herkese tercih de etmiştik. Onlara ilimlerini gösteren öyle şeyler vermiştik ki her biri açıkça zorlu bir emek ürünüydü. (Duhan 44/32-33)*

10 *“Firavun o ülkede baskıcı bir yönetim kurmuş ve halkını farklı kişilerin taraftarları şeklinde bölmüştü. Onlardan bir bölüğünü güçsüzleştirmeye çalışıyor, oğullarını boğazlatıp kızlarını sağ bırakıyordu. Çünkü o bozguncu bir kişilikti.” (Kasas 28 /4)*

11 Ta-Ha 20/24, Ta-Ha 20/43

12 *Aslında onları (Firavun ve halkını), kendilerindeki bir ilimden dolayı herkese tercih de etmiştik. Onlara ilimlerini gösteren öyle şeyler vermiştik ki her biri açıkça zorlu bir emek ürünüydü. Şimdi bunlar kalkıp şöyle diyecekler: Bizim ölmemiz sadece bir kere olacak, artık bir daha buralarda gezip dolaşmayacağız. (Duhan 44/32-35)*
Hemen gidin de ona deyin ki “Biz senin Rabbinin elçileriyiz. İsrail oğullarını serbest bırak da bizimle gelsinler. Onlara eziyet edip durma. Bak, biz sana Rabbinden bir belge (ayet) getirdik. O’nun yoluna giren esenlik ve güvenliğe (selamete) erer. (Taha 20/47)

13 *Firavun’un ve kendi önderlerinin baskısından korkmaları sebebiyle Musa’ya halkının gençleri dışında kimse inanmadı. Firavun orada tam bir hâkimiyet kurmuştu ve aşırılıklar içindeydi.” (Yunus 10/83)*

14 Bknz 12.Dipnot

çıkarması onun uyarılmasını gerektirdi. Yukarıda paylaştığımız Duhan Suresi 44/32. ayete göre Firavun, siyasi alanda övülen¹⁵ ve takdir edilen bir şahıskan; güç kazandıkça ve büyüdükçe adil yönetim anlayışından vazgeçerek aşırılığa kaçmıştır. Bu yüzden Kur'an, Firavun'u "inancını ve davasını terk eden" birisi olarak tanımlar. Firavunun Allah'a olan inancı¹⁶ ve –adil yönetim– davasını terk ettiği söyleyen ayetleri de paylaştık.

Hemen gidin de ona deyin ki "Biz senin Rabbinin elçileriyiz. İsrail oğullarını serbest bırak da bizimle gelsinler. Onlara eziyet edip durma. Bak, biz sana Rabbinden bir belge (ayet) getirdik. O'nun yoluna giren esenlik ve güvenliğe (selamete) erer. (Taha 20/47)

Musa dedi ki "Çok iyi bilirsin ki bunları birer gösterge olarak indiren göklerin ve yerin Rabbinden başkası değildir. Bak Firavun, bana göre sen davayı kaybetmişsin." (İsra 17/102)

Burada "dava" ile kasıt birinci bölümde anlattığımız aile kültüründen gelen *adalet, liyakat ve inanç* esasına dayalı yönetim davasıdır. Görüldüğü üzere firavunun makam sevgisi onun inancını etkilemiş, ilk sıraya koyması gereken Allah(c.c.) iken; o, ilk sıraya makam ve zenginliği koymuştur. Dolayısıyla firavunun yaptığı her şey boşa gitmiştir.¹⁷ Buna rağmen Allah elçilerine şöyle söyler:

Ona yumuşak söz söyleyin. Belki aklını başına alır veya korkar." (Ta-Ha 20/44)

Bu kadar uyarı ve iyi niyete rağmen Firavun, makamına ve gücüne güvenerek bildiğini okumaya devam etmektedir. Bu hususta bir başka ayet ise şöyledir:

Göklerin yollarına ulaşır da Musa'nın ilahını (tanrısını) görürüm. Ben onun, gerçekten yalancı olduğunu düşünüyorum" dedi. Bu kötü tavır, Firavun'a güzel göründü ve asıl yoldan

engellendi. Firavun'un oyunu elbette boşa çıkmıyordu. (Mü'min 40/37)

Güç Firavun'un başını öyle döndürmüştü ki yaptıklarını gayet doğal ve hak olarak görüyordu. Hatta en başta siyasi olarak gösterdiği tepkiyi artık teolojik olarak telaffuz eder hale geldi. Uyarıldığı söylemlerini yineleyerek ve dozunu artırarak tekrarlamaktan dahi çekinmiyordu.

Firavun; "Hele benden başka birini ilah edin, seni zindanda çürütürüm" dedi. (Şu'ara 26/29)

"Sizin en yüce Rabbiniz (efendiniz) benim" dedi. (Naziat 79/24)

"Firavun dedi ki: "Ey devletliler! Sizin benden başka ilahınız olduğunu bilmiyordum. Haman, benim için çamuru pişir" de bir kule yap; belki Musa'nın ilahına çıkarım. Ben gerçekten onun yalancının teki olduğunu düşünüyorum." Hem Firavun, hem de orduları, hak etmedikleri halde o topraklarda büyük- lük taşıyor, huzurumuza döneceklerini asla beklemiyorlardı." (Kasas 28/38-39)

Artık Firavun, ilahlık taşıyacak kadar körleşmişti. Nitekim Firavun artık son raddeye gelmişti. Allah'ın gönderdiği elçileri öldürmek için harekete geçmişti. Güçlü bir ordu ile elçilerin peşine düştü. Aslında bir çeşit ruhsal bunalım¹⁸ geçiren Firavun her şeyi göze alarak bu duruma son vermek istiyordu. Başına geleceklerden habersiz de değildi ama yinede şeytanları(nefsi/ahalisi)¹⁹ onu rahat bırakmamaktaydı. Firavun'un son sözlerini ise yine Kur'an-ı Kerim bize şöyle aktarmaktadır:

İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ile orduları, onları yakalamak ve ezmek için hemen peşlerine düştüler. Boğulmak üzereyken Firavun dedi ki "İsrailoğullarının inanıp güvendiği ilahıtan başka ilah olmadığını inandım. Ben de tam teslim olanlardanım(müslümanlardanım)"

(Allah:) "Şimdi mi? Oysa bu ana kadar isyan içindeydin, bozguncunun tekiydin.

Bugün senin cesedini kurtaracağız ki senden son-

15 Bknz. 6. Dipnot

16 "Hemen gidin de ona deyin ki "Biz senin Rabbinin elçileriyiz. İsrail oğullarını serbest bırak da bizimle gelsinler. Onlara eziyet edip durma. Bak, biz sana Rabbinden bir belge (ayet) getirdik. O'nun yoluna giren esenlik ve güvenliğe (selamete) erer." (Taha 20/47)

17 "(Ey Muhammed) Sana da senden önceki nebilere de şu kesin olarak bildirilmiştir: "Eğer şirke düşersen yaptığın yanar gider ve sen de kaybedenlerden olursun". (Zümer 39/65)

18 Ona yumuşak söz söyleyin. Belki aklını başına alır veya korkar." (Ta-Ha 20/44)

19 Araf 7/109 , Araf 7/ 127

rakilere bir delil(ayet) olsun. Çünkü insanların çoğu ayetlerimizi umursamıyorlar.” (Yunus 10/90-91-92)

Nihayet Firavunu tuttuk, ordusuyla birlikte denizin içinde darmadağın ettik. O sırada o, kendini kınıyordu.(Zariyat 51/40)

Yazımızın en başından bu yana paylaştığımız ayetlerle birlikte konuya bakıldığında Firavun'un çıkmazlar içinde olduğu görülmektedir. Yusuf Suresinde(12) anlatılan olaylardan bizzat haberi olmasına rağmen olup biten derin maziden haberi yokmuş gibi davranması da cabası. Bu hususta ki ayetlere göz atmakta fayda olacaktır.

Bir gün Kral dedi ki “Ben rüyada besili yedi inek gördüm, onları yedi zayıf inek yiyordu. Yedi yeşil başak, bir o kadar da kuru başak gördüm. Ey ileri gelenler! Rüya yorumlamayı biliyorsanız, benim rüyamı da doğru bir biçimde yorumlayın.” Dediler ki “Bir sürü hayaller görmüşsünüz. Biz böyle hayallerin yorumunu bilmeyiz. Hapisteki iki kişiden hayatta kalanı neden sonra Yusuf’u hatırladı da dedi ki “Ben size bu rüyanın nasıl çıkacağına haberini getireceğim; beni hemen gönderin.” “Yusuf! Ey özü sözü doğru kişi! Şu rüya hakkında bize sağlam bir şey söyle. Besili yedi ineği yedi zayıf inek yiyor. Yedi yeşil başak, bir o kadar da kuru başak var. Söyle de o insanlara döneyim belki onlar da öğrenirler.” Yusuf dedi ki “Yedi yıl, arameden ekip biçersiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar dışındaki bütün hasadı başağında bırakın. Bunun ardından çok çetin geçecek yedi yıl gelir, biriktirdiğiniz her şeyi yer tüketir. Sadece yapacağınız hasat için ayırdığınız az bir kısım kalır. Sonra bunun ardından bir yıl gelir, insanlar bolluğa kavuşurlar. O yıl bazı ürünlerin suyunu sıkırlar.” (Yusuf 12/43-49)

Firavun hanedanına, belki akıllarını başlarına alırlar diye yıllar yılı kuraklık ve gelir darlığı yaşadık. (Araf 7/130)

Allah Teâlâ tarihi olaylardan örnek göstermek istediklerini vahiy yoluyla elçilerine anlatır.²⁰ Elçilerde bu kıssaları muhataba ulaştırır. Elçilerin olmadığı dönemlerde ise bu görev inanlara düşmektedir. Firavun dönemi ise elçilerin bizzat yaşadığı dönemdir. Hem elçiler ile bizzat çağdaş olması hem de aile kültüründen dolayı Hz Yusuf’un dönemi olaylarına vakıftır. Yusuf Suresi 12/43-49 ayetlerde Yusuf aleyhisselam döneminde anlatılan tarihi kuraklık olayının aynısını Araf Suresi 7/130. ayet ile Hz. Musa döneminde Firavun’a hatırlatılması bir mesaj içermektedir. Bundan dolayıdır ki ayette; “Ona yumuşak söz söyleyin. Belki aklını başına alır veya korkar.” (Ta-Ha 20/44) ifadesine yer verilir.

Bir konudan haberdar olmayan bir kişinin “aklını neye göre başına alacağı ve neden/kimden korkacağı” kapalı bir ifade olacaktır. Bütün bunlara baktığımızda “Firavun ilahi mesajdan(vahiy) ve ya bu olaylardan haberdar değildir” diyemeyiz. Yine başka ayetler ile de konuyu değerlendirmeye çalışalım.

Derlerdi ki “Biz büyülemek için hangi mucizeyi (ayeti) getirirsen getir, sana inanacak değiliz.” Biz de üzerlerine su baskını, çekirge, kıml ve kurbağa salgını ve kanı, herbiri ayrı ayrı birer gösterge (ayet) olarak gönderdik. Yine de büyüklük tasladılar ve suçlular topluluğu haline geldiler.

Her bir afet başlarına geldikçe şöyle dediler: “Ey Musa! Sana verdiği söz sebebiyle bizim için Rabbinde yalvar. Hele bu afeti üzerimizden bir kaldırsın elbette sana inanacağız ve elbette İsrailoğullarını seninle birlikte serbest bırakacağız.”

Her afeti üzerlerinden bir süre için kaldırıncaya, anında sözlerinden dönüyorlardı. Bunun üzerine onlara hak ettikleri cezayı verdik ve hepsini denizde boğduk. Çünkü ayetlerimiz karşı-

²⁰ İşte bu, gizli kalmış bilgilerdendir; sana vahiy yoluyla bildiriyoruz. (Kardeşleri Yusuf’a) Tuzak kurarken ve görüş birliğine vardıkları sırada yanlarında değildin. (Yusuf 12/102)

sında yalan yanlış şeylere sarılıyorlar hem de başlarına böyle bir şeyin geleceğini hiç beklemiyorlardı. (Araf7/132-136)

Firavun ve yanındakiler bahsi geçen doğal afetlere karşı aciz olduklarına bizzat tanıklık etmişlerdir. Nitekim devamında yaratıcıya sığınmanın en güvenli yol olduğunu anlamışlardır. Akabinde hor gördükleri ve yalancı saydıkları Musa aleyhisselam ile iletişime geçmişlerdir. Dolayısıyla Firavun ve yanındakiler; Yaratıcının varlığına, Musa'nın elçiliğine ve vahyin doğruluğuna inanmaktadırlar.

SONUÇ

Her insan bilmelidir ki; sınav hayatımızın sonuna kadar devam etmektedir.²¹ İmtihanın en güzel örneklerinden biri olan Firavun'un hayatını incelemeye çalıştık. Ayetlerden de anlaşıldığı üzere Firavun, övülen bir lider iken birden bire sahip olduğunu sandığı gücü ve zenginliği onu esir almıştır. Nitekim makamını kaybetme korkusuyla ilk başlarda Allah'ın Elçileriyle tartışmaya girmiş bu tartışmanın neticesinde mağlup etmeye çalıştığı Elçilere mağlup olmuştur. Mağlubiyeti hazmedemeyerek bu sefer elçileri yalancı, sihirbaz, asaletsiz gibi nitelendirmelerle itibarsızlaştırmaya çalışmıştır. Elçilerin gerçekten yaratıcı tarafından gönderildiğini, güç ve cesaretlerini ise verilen ilim ve söyledikleri sözlerden aldığını anlamıştır. Firavun, bu sözlerin doğru olduğunu bilse dahi sahip olduklarını kaybetmemek için bu sefer elçilerin getirdikleri bilgileri karalama yoluna gitmiştir. Umduğunu elde edemeyince bu sefer kılıç zoruyla İlah olduğunu ve kendisinden başka İlah'ı kabul etmediğini söylemiştir. Bu süreç zarfında Firavun'un kendi nefsi²² ve etrafında bulunan ahali²³ onun doğruyu görmesini engellemiştir. Kur'an, bu davranışı şeytanlaşma olarak tanımlamaktadır.²⁴ Nitekim Firavun son raddede ölümle

burun buruna geldiğinde bütün özelliklerinden sıyrılarak doğruyu görmekte ve söylemektedir. Gerçek Rabbin gücüne hiçbir şeyin denk olmaya çağını görmüştür.

Yazımızın başında söylediğimiz gibi, Firavun'un kıssası doğru anlaşıldığında toplumun her kesiminden insanın ders çıkarabileceği bir örneklem haline gelir. "Bu kıssa sadece yöneticileri ilgilendiriyor" ve ya "bu vaka tarihi bir anekdottan ibarettir" demek kabul edilemez bir izahtır. Hali hazırda her birimiz aile babası, iş veren, idareci, -şehir yöneticisi, siyasetçi gibi konumlarda yaşamımızı devam ettirmekteyiz. Firavun'un yaptığı hatalardan ders çıkardığımız takdirde şirk, kibir, adaletsizlik gibi günahlardan uzak durabiliriz. Aksi halde insanın içinde bulunduğu doğru olmayan yol kendisine güzel gelebilir. Bu yolda yürümek için çeşitli bahaneler uydurarak kendisini kandırır. Bu bir çeşit "savunma mekanizması" dır. Lakin yaratıcı bize bu anlatılarla yol gösterdiği gibi içimize iyiliği de ilham eder²⁵. Yanlış yolda yanlışla doğru ilerlerken aniden durup düşündüğümüzde içinde bulunduğumuz yolun doğru olmadığını görmemizi sağlar. Eğer durduğumuzda dahi bu yolun yanlış olduğu ile alakalı içimizde ki ilhama kulak tıkayıp, çevremizde ki kişilerin sözlerini dinleyerek yola devam edersek; yanlış içinde kaybolduğumuzu ancak boğulurken anlarız. İş işten geçtiği zaman ise yapılan hiçbir söylemin fayda sağlamayacağını o zaman anlarız. Bundan dolayıdır ki; Rabbimiz bize, iş işten geçmeden Firavun kıssasını örnek olarak sunmaktadır.

Hülasa, bir yola çıkmadan önce yol, en güzel şekilde araştırılmalıdır. Yol ayrımlarında hangi taraftan gidileceği iyi bilinmelidir. Yol arkadaşları doğru kişilerden seçilmeli, atılacak her adımda dikkatli olunmalıdır. Çevreden gelen sesleri dinledikten sonra içte beliren ilhama da kulak verilmelidir.

Allah Teâlâ bizi rehber kıldığı, Furkan dediği Kitabullah'a samimiyetle sarılanlardan eylesin. Allah Teâlâ ayaklarımızı doğru yolda sabit kılsın.

21 Bakara 2/155 , İnsan 76/2 , Kehf 18/7

22 "Firavun'a ve onun ileri gelenlerine gönderdik. Hemen kendilerini büyük göstermeye çalıştılar. Onlar kibiri bir topluluktu." (Mü'minun 23/ 46)

23 Bknz . 14. Dipnot

24 Bilindiği üzere şeytan Allah'ın emirlerine karşı gelerek büyüklemiş ve doğrulan çarpıtma yoluna gitmiştir. Bundan dolayı da "yerilmeyi, kovulmayı ve aşağılanmayı" hak etmiştir. Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz: Araf 7/12-18

25 "Sonra yaptığının kötü veya iyi olduğunu ilham edene yemin olsun ki" (Şems 91/8)